

Quickscan natuurtoets
Tongerenseweg 20, Vierhouten

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **Quickscan natuurtoets Tongerenseweg 20, Vierhouten**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 13-004

Status: Concept

Datum: 5 maart 2013

Auteur: M.A. (Martin) Heinen

Veldonderzoek: Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz

Eindredactie: Ir. D. (David) Sietses

Opdrachtgever: Mr. J. H. Drost

EcoGroen Advies BV

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T: 038 423 64 64

I: www.ecogroen.nl

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsbescherming.....	3
2.1	Inleiding.....	3
2.2	Natuurbeschermingswet	3
2.3	Provinciaal beleid	4
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	6
3.1	Wettelijk kader	6
3.2	Onderzoeksmethode	6
3.3	Flora en vegetatie	6
3.4	Vleermuizen.....	6
3.5	Grondgebonden zoogdieren.....	7
3.6	Broedvogels	7
3.7	Ongewervelde dieren	8
3.8	Overige soortgroepen.....	8
4	Geraadpleegde bronnen	9

Bijlage

- I Wettelijk kader

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

Op verzoek van mr. J.H. Drost heeft EcoGroen Advies een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing van de beoogde aanleg van een grafkelder op het landgoed Pauwenhof bij Vierhouten.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgerichte natuurbescherming.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

Natuurbeschermingswet

De onderzoekslocatie ligt binnen de grenzen van Natura 2000-gebied 'Veluwe'. Als gevolg van de voorgenomen realisatie van een grafkelder treden geen negatieve effecten op habitattypen, habitatrictlijnsoorten en kwalificerende vogelsoorten van het Natura 2000-gebied 'Veluwe'.

Provinciaal beleid

De onderzoekslocatie ligt in de 'verweven EHS'. Door de realisatie van een grafkelder is er sprake van gering oppervlakteverlies van de EHS, maar geen kwaliteitsverlies.

Het onderzoeksgebied ligt niet in door de Provincie Gelderland aangewezen gebied met specifieke natuurwaarden buiten de EHS zoals weidevogel- of ganzengebied. Er is geen sprake van aantasting van dergelijke gebieden door de plannen.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- Er zijn geen beschermde of bedreigde planten in het onderzoeksgebied aanwezig of te verwachten;
- Er wordt geen schade verwacht aan vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en/of foerageergebied van vleermuizen;
- In het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten te verwachten. Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren is niet binnen of in de directe omgeving van de onderzoekslocatie aangetoond of te verwachten;
- In de directe omgeving van het onderzoeksgebied is een aantal algemene broedvogels van bos en struweel broedend te verwachten. Op de locatie zelf zijn geen broedvogels te verwachten. Aanwezigheid van broedvogels waarvan de nestplaats jaar rond beschermd is, wordt in of in de directe omgeving van de locatie niet verwacht;
- Op de onderzoekslocatie is overwintering te verwachten van enkele algemene en laag beschermde amfibieën. Zwaarder beschermde amfibieën worden niet verwacht;
- Er zijn geen reptielen of beschermde vissen en ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Vervolgstappen en mitigerende maatregelen

- Het is van belang om bij de Provincie Gelderland na te gaan of een bestemmingsplanwijziging negatieve gevolgen heeft voor het functioneren van de EHS;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval te starten in de periode voor half maart en na eind juli of de onderzoekslocatie te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën. Voor deze tabel 1-soorten geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet;
- Schade aan algemene en laag beschermde zoogdieren en amfibieën kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat – geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - november (mits vorstvrij).

1 Inleiding

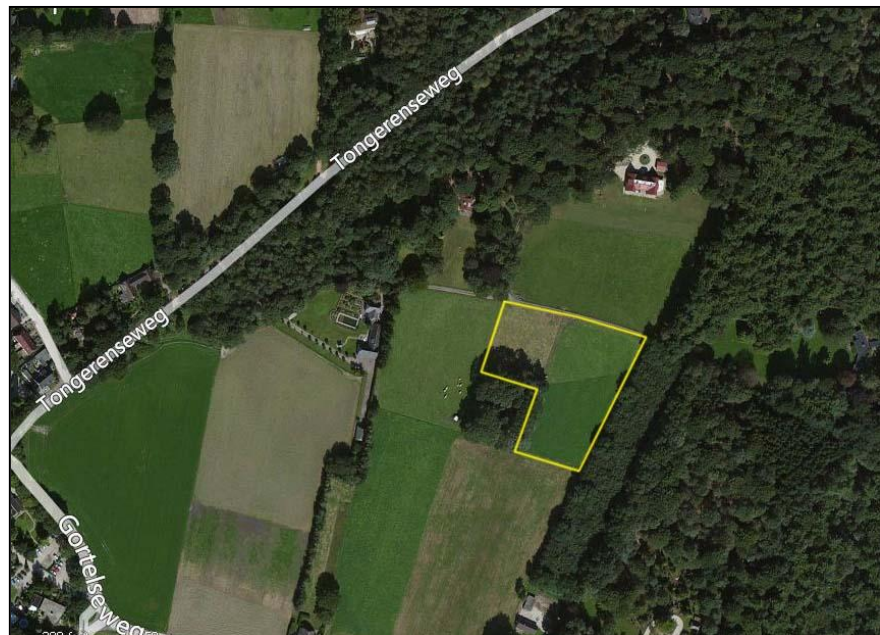
1.1 Aanleiding en doelstelling

Op verzoek van mr. J.H. Drost heeft EcoGroen Advies een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing van de beoogde aanleg van een grafkelder op het landgoed Pauwenhof bij Vierhouten.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid(zie bijlage I).

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

De eigenaar van het landgoed Pauwenhof aan de Tongerenseweg 20 te Vierhouten heeft het voornemen een grafkelder te realiseren op een schapenweide, grenzend aan een heuvel met een open eiken- en beukenbos. Op de onderzoekslocatie (zie figuur 1.1) zal de kelder worden aangelegd direct ten noorden of ten westen van het bosje. Bebouwing en permanent oppervlaktewater ontbreken binnen de onderzoekslocatie. De exacte ligging van de te graven kelder is nog niet bekend. Er zijn ook nog geen bouwtekeningen voorhanden. De grafkelder zal een oppervlakte van ongeveer 50 m² schapenweide in beslag nemen. Er worden betonnen wanden en een bodemplaat circa 2,5 meter ingegraven. In de kelder worden nissen gemaakt waar ruimte is voor drie lagen van vijf kisten (totaal 15 kisten). Er wordt een kleine entree deur gemaakt. Het geheel wordt met de vrijgekomen grond glooiend afgewerkt tegen de bestaande heuvel en worden beplant. Het grondlichaam van de bestaande heuvel en de bestaande bomen worden bij de geplande werkzaamheden niet aangetast. Ook wordt voorkomen dat vocht uit de kelder in contact komt met bodem of grondwater.

Figuur 1.1. Ligging van de onderzoekslocatie (gele omgrenzing). Bron luchtfoto: Bing Maps 2013.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd (zie volgende pagina):

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen.

2 Gebiedsbescherming

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Internationaal (wetgeving), in Nederland de 'Natuurbeschermingswet 1998', waarin onder andere opgenomen de Natura 2000-gebieden (Europese Vogel- en Habitatrichtlijn);
- Nationaal (beleid), beschreven in de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte'. Waarin opgenomen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- Provinciaal (beleid), veelal opgenomen in Omgevingsplannen of Streekplannen. Betreft bescherming van natuur buiten de EHS zoals ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

2.2 Natuurbeschermingswet

De onderzoekslocatie ligt binnen de grenzen van Natura 2000-gebied 'Veluwe'. Dit Habitat- en Vogelrichtlijngebied is aangewezen als speciale beschermingszone voor zeventien habitattypen, zeven habitatrichtlijnsoorten en tien broedvogelsoorten (tabel 2.1). In het ontwerpbesluit van het gebied (ministerie EZ) staat echter het volgende:

'Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied.'

en

'...gronden die in agrarisch gebruik zijn maken geen deel uit van het Vogelrichtlijn- en het Habitatrichtlijngebied. Deze gronden behoren niet tot het leefgebied van de te beschermen soorten en herbergen geen habitattypen, waarvoor het gebied is aangewezen.'

Op basis van deze tekst uit het ontwerpbesluit van Veluwe kan gesteld worden dat de paardenweide geexclaveerd is en dus geen onderdeel uitmaakt van Natura 2000-gebied Veluwe.

Tabel 2.1: Overzicht van beschermde habitattypen en soorten van het Natura 2000-gebied 'Veluwe'.

habitattypen
Stuifzandheiden met struikhei, Binnenlandse kraaiheibegroeiingen, Zandverstuivingen, Zwakgebufferde vennen, Zure vennen, Beken en rivieren met waterplanten, Vochtige heiden (hogere zandgronden), Droge heiden, Jeneverbesstruwelen, Heischrale graslanden, Blauwgraslanden, Actieve hoogvenen (heideveentjes), Pioniervegetaties met snavelbiezen, Beuken-eikenbossen met Hulst, Eiken-haagbeukenbossen, Oude eikenbossen, Vochtige alluviale bossen.
habitatsoorten
Gevlekte witsnuitlibel, Vliegend hert, Beekprik, Rivierdonderpad, Kamsalamander, Meervleermuis, Drijvende waterweegbree.
broedvogels
Wespendief, Nachtzwaluw, IJsvogel, Draaihals, Zwarte specht, Boomleeuwerik, Duinpieper, Roodborsttapuit, Tapuit, Grauwe klauwier.

Aanwezigheid van kwalificerende habitattypen

Volgens de Habitattypenkaart van de Veluwe (bron: Provincie Gelderland) zijn op de onderzoekslocatie en in de directe omgeving geen habitattypen aanwezig. Tijdens het veldbezoek van 14 februari 2013 is de locatie ook onderzocht op aanwezigheid van habitattypen. Deze zijn eveneens niet aangetroffen. De dichtstbijzijnde habitattypen zijn op circa 600 meter ten zuiden van het onderzoeksgebied gelegen en betreffen Beuken-eikenbossen met Hulst. Schade aan habitattypen wordt als gevolg van de geplande werkzaamheden niet verwacht.

Aanwezigheid van kwalificerende soorten

Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater vormt het plangebied geen onderdeel van het leefgebied van Gevlekte witsnuitlibel, Kamsalamander, Beekprik, Rivierdonderpad en Drijvende waterweegbree. Ook voor Vliegend hert (dode oude eiken) en Meervleermuis (bebouwing en holle bomen) ontbreken geschikte voortplantings- en overwinteringslocaties en zal het gebied geen belangrijk deel van het leefgebied vormen.

Aanwezigheid van kwalificerende vogelsoorten

Alle kwalificerende vogelsoorten zijn het meest gebonden aan enige rust in combinatie met specifieke condities zoals structuurrijke heideranden. In het onderzoeksgebied is deze combinatie van factoren niet dusdanig aanwezig dat genoemde soorten hier broedend te verwachten zijn. Wel is het omringende bos van beperkte waarde als foerageergebied van Zwarte specht en Wespandief. Beide genoemde soorten hebben een omvangrijk territorium waarbij het aannemelijk is dat ook het onderzoeksgebied en de omringende bossen hier deel van uit maken. Uit de leefgebiedenkaarten van de Provincie Gelderland blijkt dat het onderzoeksgebied en omgeving onderdeel zijn van leefgebied van Wespandief en de omringende oude bosgebieden, exclusief de onderzoekslocatie, leefgebied zijn voor Zwarte specht. De voorgenomen werkzaamheden hebben een korte doorlooptijd en hebben hierdoor geen invloed op de draagkracht voor kwalificerende vogelsoorten van het Natura 2000-gebied 'Veluwe'.

2.3 Provinciaal beleid

De Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De structuurvisie richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de EHS gerealiseerd en worden ondermeer ganzenfoerageer- en weidevogelgebieden aangewezen.

EHS

Het ruimtelijk beleid voor de EHS in de provincie Gelderland is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS waarbij tevens rekening wordt gehouden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn. De provincie beschouwt de borging van (beoogde) ecologische kwaliteit in de EHS als van provinciaal belang. Voor de hele EHS geldt dan ook het 'nee, tenzij-beleid', wat betekent dat ingrepen alleen mogelijk zijn onder voorwaarden. Er moet sprake zijn van zwaarwegend maatschappelijk belang (waar niet op een andere manier aan kan worden voldaan) of er kan worden aangetoond dat de beschermde habitats en soorten als gevolg van de ontwikkeling of activiteit geen schade ondervinden.

Alleen in bepaalde uitzonderingsgevallen kan van het 'nee, tenzij-beleid' worden afgeweken door het toepassen van mitigatie, compensatie en saldobenadering EHS. Ontwikkelingen kunnen in deze gevallen plaatsvinden – naast het ontbreken van reële alternatieven en de aanwezigheid van groot openbaar belang - mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en de resterende schade wordt gecompenseerd. Dit betekent dat gelijktijdig met het vaststellen van het plan, er besloten moet worden over de aard, wijze en het tijdstip van mitigatie, compensatie of andere voorwaarden. De Spelregels EHS (Ministerie van LNV en VROM, 2007) en provinciaal beleid geven aanvullende eisen aan mitigatie, compensatie en borging.

In de Streekplanuitwerking van Gelderland (provincie Gelderland 2006) zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in Gelderland vertaald naar zogenoemde kernkwaliteiten en omgevingscondities. De kernkwaliteiten zijn grotendeels gelijk aan de natuurdoelstellingen van het Natuurbeheerplan van het betreffende gebied. De omgevingscondities betreffen de

omstandigheden die nodig zijn om deze ecologische kernkwaliteiten te realiseren. Door de provincie zijn deze uitgewerkt, waardoor toetsing aan objectieve criteria mogelijk is.

De onderzoekslocatie ligt in de 'verweven EHS' (figuur 2.1). Er zijn voor de onderzoekslocatie en de aangrenzende beboste heuvel geen beheerdoelstellingen vastgelegd in het Natuurbeheerplan van de Provincie Gelderland. Het omringende bos heeft de doelstelling 'droog productiebos'.

De geplande ontwikkeling is getoetst aan alle veertien kernkwaliteiten en omgevingscondities. Uit deze toetsing blijkt dat alleen de kernkwaliteit *'Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die zijn aangewezen voor nieuwe natuur en agrarische natuur'* aangetast dan wel (mogelijk) beïnvloed wordt. Door de realisatie van een grafkelder is er sprake van gering oppervlakteverlies (50 m^2) van verweven grond in de EHS, maar geen kwaliteitsverlies van de EHS. De nieuwe grafkelder wordt tegen de bestaande heuvel afgewerkt met de vrijkomende grond en beplant. Het is van belang om bij de provincie na te gaan of een bestemmingsplanwijziging negatieve gevolgen heeft voor het functioneren van de EHS. Effecten op de Ecologische hoofdstructuur zullen, gezien de huidige ecologische kwaliteit, naar verwachting zeer beperkt zijn, mede ook omdat het aantal beschermde plant- en diersoorten op het perceel erg laag is (zie ook hoofdstuk 3).

Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven. Tot deze gebieden behoren onder andere ganzenfoerageer- en weidevogelgebieden en andere door de provincie aangewezen waarden. Als gevolg van de plannen vindt geen aantasting plaats van door de provincie Gelderland als zodanig aangegeven gebieden met belangrijke natuurwaarden buiten de EHS.

Figuur 2.1. Ligging van de onderzoekslocatie (gele arcering) ten opzicht van verweven EHS (oker arcering) en bestaande EHS (groene arcering). Bron: Provincie Gelderland.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Wettelijk kader

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten – ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EZ noodzakelijk zijn.

3.2 Onderzoeksmethode

Op 14 februari 2013 is een veldbezoek op de onderzoekslocatie uitgevoerd. Bij dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (zogenaamde tabel 2- en 3-soorten). Voor zover mogelijk zijn alle relevante soortgroepen geïnventariseerd. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die op de onderzoekslocatie en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.3 Flora en vegetatie

De onderzoekslocatie bestaat uit een schapenweide met algemene grassoorten en kruiden van matig bemeste droge graslanden. Kenmerkende plantensoorten zijn onder andere Engels raaigras, Ruw beemdgras, Witte klaver, Gewoon duizendblad. Het aangrenzende bos op de heuvel bestaat uit oude Zomereiken en een klein aantal Beuken. Het bos heeft een open structuur. Vanwege het winterseizoen kon de ondergroei niet volledig op plantensoorten worden geïnventariseerd. Vingerhoedskruid en Hulst zijn aanwezig, enkele soorten van oude bosbodem zoals Gewone salomonszegel zijn te verwachten.

Beschermde of bedreigde plantensoorten van de Rode Lijst zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen en worden op basis van het aangetroffen biotoop ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen voor flora is in deze situatie niet nodig.

3.4 Vleermuizen

Algemeen

Het is belangrijk om voorafgaand aan ruimtelijke ontwikkelingen duidelijkheid te hebben over het al of niet voorkomen van vleermuizen. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn en zodoende strikt beschermd. In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet verstoord of vernietigd mogen worden en dat in geval van onvermijdelijke schade ontheffing aangevraagd moet worden bij het Ministerie van EZ. Daarnaast kunnen er mitigerende of compenserende eisen gesteld worden aan de uitvoering van de plannen.

Vaste verblijfplaatsen

Aangezien geen bebouwing en (oude) bomen met holten of scheuren aanwezig zijn op de onderzoekslocatie kan de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van zowel boom- als gebouwbewonende vleermuizen worden uitgesloten. Ook in het aangrenzende bosje en de bosranden zijn geen bomen met voor vleermuizen geschikte ruimten aangetroffen.

Vliegroutes en foeragegebied

Er worden geen onmisbare opgaande lijnvormige structuren verwijderd die voor vleermuizen kunnen dienen als vlieg- en/of jachtroute en worden geen essentiële foerageergebieden verstoord of vernietigd. Vervolgstappen, zoals nader onderzoek of het nemen van mitigerende maatregelen zijn dan ook niet van toepassing.

3.5 Grondgebonden zoogdieren

Op de onderzoekslocatie zijn vaste verblijfplaatsen van laag beschermde (Flora- en faunawet tabel 1), kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten zoals Mol, Bosspitsmuis (spec.), Huisspitsmuis, Bosmuis, Rosse woelmuis en Konijn. Vaste verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zoals Eekhoorn, Das en Boomarter zijn in de omgeving van de onderzoekslocatie bekend (www.zoogdieratlas.nl), maar vaste verblijfplaatsen van deze soorten zijn niet aanwezig op de onderzoekslocatie en binnen het werkgebied van de geplande werkzaamheden.

Voor laag beschermde kleine grondgebonden zoogdieren geldt overigens automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat – geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - november (mits vorstvrij).

3.6 Broedvogels

Aangezien dit een quickscan betreft en het veldbezoek is uitgevoerd buiten het broedseizoen van de meeste vogelsoorten, was een broedvogelinventarisatie niet mogelijk. Op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (verspreidingsatlassen en internet) en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verstoord of verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Dit betreffen de broedvogels Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Tijdens het onderzoek is extra aandacht uitgegaan naar jaarlijks gebruikte nesten van genoemde soorten. Nesten van broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet op de onderzoekslocatie en in de directe omgeving aangetroffen en worden ook niet verwacht. Ook schade aan de functionele leefomgeving van de genoemde soorten is niet aan de orde.

Overige broedvogels

Gezien de terreingesteldheid zijn binnen de onderzoekslocatie geen broedvogels aanwezig of te verwachten. In de bosranden rondom het onderzoeksgebied zijn broedvogels te verwachten/aangetroffen van bos en struweel zoals Merel, Houtduif, Vink, Roodborst, Heggenmus, Winterkoning, Zwartkop, Boomklever, Pimpelmees en Koolmees.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. Een soort als Houtduif kan bijvoorbeeld tot in november broedend aanwezig zijn.

Door de uitvoering te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen.

3.7 Ongewervelde dieren

Een relatief kleine selectie van vlinders, libellen, mieren, slakken en kevers geniet specifieke bescherming onder de Flora- en faunawet. In het plangebied zijn geen omstandigheden aanwezig die geschikt zijn als voortplantingslocatie voor strikt beschermde ongewervelden. Waarnemingen van Vliegend hert (Flora- en faunawet tabel 2) zijn uit de omgeving van het onderzoeksgebied bekend (Smit 2004, www.waarneming.nl). Er ontbreken op de onderzoekslocatie echter geschikte eikenstobben die als voortplantingslocatie van Vliegend hert kunnen dienen.

3.8 Overige soortgroepen

Aangezien permanent oppervlaktewater ontbreekt in het onderzoeksgebied is de aanwezigheid van vissen en voortplanting van amfibieën uitgesloten. Wel kunnen kleine aantallen algemene amfibieën overwinterend worden aangetroffen in de strooisellaag langs de bosranden. Het betreft algemene en laag beschermde soorten als Bruine kikker en Gewone pad (Flora- en faunawet tabel 1). Overwintering van zwaardere beschermde amfibieën kan worden uitgesloten omdat zich in de nabijheid geen geschikte voortplantingswateren bevinden en geen populaties bekend zijn (RAVON; www.waarneming.nl).

Bij de realisatie van de plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van genoemde amfibieënsoorten verloren gaan. Voor deze soorten geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is. Schade aan genoemde algemene en laag beschermde amfibieën kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat – geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - november (mits vorstvrij).

Gezien de terreingesteldheid van de onderzoekslocatie en bekende verspreidingsgegevens, kan verder worden geconcludeerd dat er geen reptielen aanwezig zijn.

4 Geraadpleegde bronnen

Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Vastgesteld 26 augustus 2009.

Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Vastgesteld 26 augustus 2009.

Herder, J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers (2010). Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2009. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-27.

Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van EZ. Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)

Ministeries van LNV en VROM (2007). Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS.

Provincie Gelderland (2012-A) Atlas Gelderland. ([http://ags.prvgld.nl/GLD.Atlas/\(S\(to5cb5nzah0idw45pd4u1h55\)\)/Default.aspx?applicatie=AtlasGelderland](http://ags.prvgld.nl/GLD.Atlas/(S(to5cb5nzah0idw45pd4u1h55))/Default.aspx?applicatie=AtlasGelderland))

Provincie Gelderland (2012-B) Kaartmachine habitattypen: http://geodata2.prvgld.nl/apps/beheerplan_Veluwe/

RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).

Smit, J.T. (2004). Inhaalslag verspreidingsonderzoek Vliegend hert *Lucanus cervus*. Rapport EIS 2004-22.

Twisk P., A. van Diepenbeek & J.P. Bekker (2010) Veldgids Europese zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

www.waarneming.nl.

www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij Dienst Regelingen. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn¹ en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.